

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 14. září 2021 ve věci č. 40419/19 – *Volodina proti Rusku* (č. 2)

Senát třetí sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že státní orgány nedostály pozitivním závazkům vyplývajícím z práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy, když nedostatečně zareagovaly na kybernásilí vůči stěžovatelce.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka žila se svým partnerem S. od roku 2014. O rok později se pár rozešel, načež S. začal stěžovatelku sledovat, vyhrožovat jí a fyzicky na ni útočit. Těmito skutečnostmi se zabýval Soud ve věci *Volodina proti Rusku* (č. 41261/17, rozsudek ze dne 9. července 2019).

V roce 2016 byla stěžovatelka upozorněna, že její účet na sociální síti byl napaden, objevily se na něm její osobní údaje a intimní fotografie. Stěžovatelka to nahlásila místní policii, ta nicméně v dalších třech měsících předávala věc k vyřízení jiným policejním oddělením ve snaze vypátrat bydliště S. V listopadu 2016 policie odmítla zahájit trestní stíhání a prokurátor toto rozhodnutí zrušil. V květnu 2017 policie opět odmítla zahájit trestní stíhání a toto rozhodnutí opět prokurátor zrušil. V březnu 2018 policie zahájila trestní stíhání, vyslechla stěžovatelku a S. a provedla další důkazy (získala informace od mobilních operátorů a provozovatele sociální sítě, vyslechla znalce, prohlédla mobilní telefon S.).

Na jaře 2018 se na sociální síti objevily nové falešné profily s osobními údaji stěžovatelky a jejími intimními fotografiemi. V srpnu a září 2018 stěžovatelka na policii nahlásila výhružky smrtí, které obdržela prostřednictvím sociálních sítí. V lednu 2019 se jimi policie odmítla zabývat.

Na podzim 2018 stěžovatelka požádala vyšetřovatele, aby zajistil vydání příkazu, který by zakázal S. používat internet, kontaktovat ji přes sociální sítě, e-mail nebo kontaktovat její rodinu. Vyšetřovatel tento požadavek odmítl a následně stěžovatelce nevyhověly ani soudy.

Poté, co policie nereagovala na stěžovatelčino oznámení o sledovacím zařízení umístěném do její tašky, neuspěla stěžovatelka v prosinci 2018 ani s žádostí o soudní přezkum policejní nečinnosti. V září 2019 se policie odmítla zabývat novým podáním týkajícím se sledovacího zařízení.

Na jaře 2019 policie zastavila vyšetřování falešných profilů na sociálních sítích. Toto rozhodnutí sice zrušil okresní soud, avšak krajský soud v srpnu 2019 stěžovatelčiny námitky odmítl.

V říjnu 2019 byl vyslechnut majitel telefonního čísla sloužícího k vytváření falešných profilů na sociálních sítích. Stěžovatelka o výsledku nebyla informována. V květnu 2020 policie vyslechla i stěžovatelku, nicméně v říjnu 2020 stíhání zastavila z důvodu promlčení.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že ji ruské orgány neochránily před opakovanými kyberútoky a nevyšetřily její oznámení důkladně a účinně.

Soud předeslal, že kybernásilí a vydávání se za někoho jiného lze považovat za formu násilí na ženách a dětech, způsobitou narušit jejich duševní a tělesnou integritu jakožto zranitelných osob (*K. U. proti Finsku*, č. 2872/02, rozsudek ze dne 2. prosince 2008, § 41). Násilí v online prostoru je provázáno se „skutečným“ násilím a lze ho chápat jako další z podob domácího násilí. Pozitivní závazky vyplývající z Úmluvy dopadají na všechny formy domácího násilí, ať už se vyskytuje offline či online. Tyto závazky plynoucí z článků 2, 3 či 8 Úmluvy nebo jejich kombinace zahrnují povinnost: a) zavést a v praxi uplatňovat přiměřený právní rámec poskytující ochranu proti násilí ze strany soukromých subjektů, b) přijmout rozumná opatření k zamezení skutečnému a bezprostřednímu nebezpečí opakujícího se

násilí, o němž úřady věděly nebo měly vědět, c) provádět účinné vyšetřování takových útoků (*Kurt proti Rakousku*, č. 62903/15, rozsudek velkého senátu ze dne 15. června 2021, § 164).

Článek 8 Úmluvy se dle Soudu nepochybně na situaci stěžovatelky vztahoval. Zveřejnění jejích intimních fotografií proti její vůli, založení jejích falešných profilů na sociálních sítích a sledování pomocí zařízení s GPS zasahovalo do jejího soukromého života. Vyvolávalo v ní pocity úzkosti, tísně a nejistoty. Proto bylo úlohou Soudu vyhodnotit, nakolik příslušné úřady dostály svým závazkům na poli článku 8 Úmluvy přijmout dostatečná opatření k ukončení těchto zásahů a zabránění jejich opakování, jakmile se o nich dozvěděly.

Podle Soudu bylo kybernásilí vůči stěžovateli dostatečně závažné, aby ze strany příslušných orgánů vedlo k trestněprávní odpovědi. Veřejný zájem i zájem na ochraně zranitelných obětí činů zasahujících do duševní a tělesné integrity vyžaduje dostupnost právních prostředků umožňujících dopadení pachatele. Občanskoprávní řízení, které by mohlo představovat přiměřenou odpověď za situace menší závažnosti, by v projednávané věci nemohlo dosáhnout kýženého účelu.

Soud zdůraznil, že účinné vyšetřování by mělo být urychlené a důkladné. V případě stěžovatelky však došlo k zahájení vyšetřování falešných profilů na sociálních sítích a šíření stěžovatelčiných intimních fotografií až v březnu 2018 – téměř dva roky poté, co se stěžovatelka obrátila na policii. Předtím se policie odmítala věcí zabývat na základě formálních překážek, bez snahy skutečně prošetřit skutkové okolnosti. Ani navazující postup příslušných orgánů nelze označit za urychlený nebo dostatečně důkladný. Státy přitom nesou odpovědnost za průtahy, ať už je jejich příčinou neochota konkrétních vyšetřovatelů nebo strukturální problém na úrovni orgánů činných v trestním řízení. Teprve v květnu 2020 došlo k výsledku podezřelého a šetření falešných profilů na jedné ze sociálních sítí. Policie vydala procesní rozhodnutí o sledovacím zařízení téměř tři roky po stížnosti stěžovatelky, výhrůžky smrtí nebyly šetřeny vůbec. Především však příslušné orgány neposuzovaly jednotlivé skutky v jejich celkovém kontextu a nezabývaly se souvislostí s fyzickými útoky na stěžovatelku.

Právní řád sice nabízel možnost vydat příkaz chránící oběť trestné činnosti, ten ale závisel na vedení trestního řízení, nemohl být vydán urychleně a ani nebyl přímo k dispozici obětem, které musely o jeho vydání žádat vyšetřovatele, jenž se musel následně obrátit na soud. Stejně jako Soud konstatoval ve svém rozsudku z roku 2019, i zde pomalý postup příslušných orgánů vedl k tomu, že S. mohl stěžovatelku nadále pronásledovat. Pomalost vyšetřování zároveň vedla k promlčení trestního stíhání falešných profilů na sociálních sítích.

Soud dospěl k závěru, že navzdory existujícímu právnímu rámci, který nabízel orgánům činným v trestním řízení nástroje ke stíhání kybernásilí, nedostal způsob, jakým tyto orgány přistoupily ke stíhání, pozitivním závazkům na poli článku 8 Úmluvy. Právo stěžovatelky na respektování jejího soukromého života tedy bylo porušeno.